

Spis treści

Wstęp do wydania drugiego	13
Wstęp do wydania pierwszego	15
Spis tabel i wykresów	19
Wykaz skrótów	23
1. Wstęp: System polityczny UE	27
UE: system polityczny, ale nie państwo	28
Działanie systemu politycznego UE	32
Aktorzy, instytucje i wyniki procesu politycznego: podstawy współczesnych nauk politycznych	39
Teorie integracji europejskiej i polityki UE	42
Podział kompetencji politycznych w UE: „umowa konstytucyjna”	47
Struktura książki	52

CZĘŚĆ I

PODZIAŁ WŁADZ

2. Władza wykonawcza	55
Teorie władzy wykonawczej, delegowanie i swoboda w korzystaniu z uprawnień	55
Zakres władzy Rady UE i państw członkowskich	59
Traktaty i reformy traktatów: zamierzona i niezamierzona delegacja władzy ...	60
Rada Europejska: pierwszeństwo wpływu na politykę UE i „otwarta metoda koordynacji”	64

Koordinacja procesu tworzenia polityki UE przez państwa członkowskie: „fuzja” i „europeizacja”	68
Zakres władzy Komisji Europejskiej	70
Gabinet polityczny: główna instytucja wykonawcza UE	71
System administracyjny UE	77
Instytucje regulacyjne: organizacje typu <i>quango</i>	80
System komitologii: współdziałanie podwójnej egzekutywy	84
Procedury w systemie komitologii	85
Konflikt międzyinstytucjonalny w wyborze i działaniu procedur	87
Demokratyczne mechanizmy kontroli egzekutywy UE	90
Odpowiedzialność polityczna: wybór i wotum nieufności wobec Komisji	91
Odpowiedzialność administracyjna: kontrola parlamentarna i transparentcja... ..	94
Organizacja władzy wykonawczej w UE	97
Zapotrzebowanie na rząd unijny: delegacja selektywna państw członkow- skich	97
Wkład rządu unijnego: preferencje Komisji, przedsiębiorczość i wpływy	100
Podsumowanie: polityka podwójnej egzekutywy	102
3. Władza prawodawcza	104
Teorie koalicji legislacyjnych i organizacji systemu władzy prawodawczej	104
Ewolucja systemu legislacyjnego UE	109
Polityka legislacyjna w Radzie	112
Tworzenie agendy: prezydencja Rady, rady sektorowe i komitety	113
Sposoby głosowania i sojusze polityczne w Radzie UE	117
Polityka legislacyjna w Parlamencie Europejskim	122
Zachowania członków PE: reelekcja i awanse w PE, polityka parlamentarna ..	123
Tworzenie agendy: kierownictwo, frakcje polityczne i komisje parlamentarne ..	124
Tworzenie koalicji	131
Negocjacje prawodawcze pomiędzy Radą a PE	134
Teoretyczne modele systemu dwuizbowego UE	138
Empiryczny dowód władzy Parlamentu	141
Podsumowanie: duża złożoność znanej polityki	144
4. Władza sędziowska	146
Polityczne teorie konstytucji i sądów	146
System prawny UE i Europejski Trybunał Sprawiedliwości	151
Skład i działanie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	152
Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	155
Konstytucjonalizacja UE	157
Bezpośrednia skuteczność: prawo UE jako prawo dla obywateli UE	157
Nadrzędność: prawo UE jako prawo pierwszego rzędu?	158
Integracja przez prawo i konstytucjonalizm ekonomiczny	160
Cechy quasi-państwowe: zewnętrzna suwerenność i wewnętrzny przymus ...	161

<i>Kompetenz-Kompetenz: kontrola sądowa w konflikcie kompetencyjnym</i>	163
Przenikanie prawa unijnego do narodowych systemów prawnych	163
Ilościowo: wykorzystanie orzeczeń ETS w trybie prejudycjalnym przez sądy krajowe	165
Jakościowo: akceptacja systemu prawnego UE przez sądy krajowe	169
Polityka sądownicza UE	172
Formalizm prawny i kultura prawna	172
Aktywizm Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	174
Strategiczne działania sądów krajowych: delegacja władzy i rywalizacja sądów	175
Interesy prywatne: inni uczestnicy w ETS	177
Strategiczne działania rządów narodowych	179
Podsumowanie: niepewny los czy rodząca się równowaga?	181

CZĘŚĆ II POLITYKA

5. Opinia publiczna	187
Teorie społecznych podstaw polityki	187
Opinia publiczna wobec UE: koniec konsensu permissywnego	189
Integracja słabsza czy mocniejsza: dobra czy zła Europa?	192
Podziały narodowe	192
Konflikty ponadnarodowe: interesy grup społecznych	198
Inne podziały ponadnarodowe: wiek, wykształcenie, płeć, religia, elitarność v. egalitaryzm	203
Kierunek dla Europy: Europa prawicowa czy lewicowa?	208
Powiązania wyborcze: łączenie dwóch wymiarów Unii	212
Podsumowanie: UE jako społeczeństwo pluralistyczne	215
6. System demokratyczny, partie polityczne i wybory	217
System demokratyczny: wybór partii, liderów partyjnych i polityki partyjnej	217
„Deficyt demokracji”	219
Partie polityczne: konkurencja międzypartyjna i organizacja partii	223
Partie narodowe a wspólna Europa	225
Partie polityczne na szczeblu europejskim	228
Wybory: wybory do PE i referenda w UE	235
Wybory do PE: rywalizacja na poziomie narodowym czy europejskim?	235
Referenda dotyczące członkostwa w UE i reformy traktatów	239
W kierunku bardziej demokratycznej Unii?	245
Parlament większościowy i/lub z większym zakresem władzy	245
Wybory Komisji: parlamentarne czy prezydenckie?	246
Podsumowanie: w kierunku bardziej demokratycznego rządu UE?	249

7. Reprezentacja interesów politycznych	251
Teorie polityk prowadzonych przez grupy nacisku	251
Lobbing na poziomie Europy: grupy nacisku i tworzenie polityki w UE	255
Biznesowe grupy nacisku: firmy jako aktorzy polityczni	257
Związki zawodowe, interesy publiczne i ruchy społeczne	260
Interesy terytorialne: u źródeł wielopoziomowego systemu rządów	265
Interesy narodowe i kartele w UE	268
Proces reprezentacji interesów	270
Przyczyny reprezentacji interesów: globalizacja i europeizacja	270
Przyczyny większej dostępności UE: zapotrzebowanie na specjalistyczną wiedzę oraz negocjacje w procesie legislacyjnym	273
Podsumowanie: zróżnicowane style reprezentacji interesów	276

CZĘŚĆ III

KSZTAŁTOWANIE POLITYKI NA SZCZEBLU UE

8. Regulacja jednolitego rynku europejskiego	281
Teorie regulacji	281
Deregulacja przez integrację negatywną: jednolity rynek UE i polityka ochrony konkurencji	286
Jednolity rynek	286
Polityka ochrony konkurencji	290
Nowe metody liberalizacji rynku: otwarta metoda koordynacji i proces Lam- falussy'ego	293
Efekt polityki deregulacyjnej: liberalizacja i konkurencja regulacyjna	297
Reregulacja przez integrację pozytywną: polityka ochrony środowiska i polityka społeczna	299
Polityka ochrony środowiska	300
Polityka społeczna	304
System reregulacyjny UE: pomiędzy harmonizacją a woluntaryzmem	310
Polityka regulacyjna UE	312
Zapotrzebowanie na regulacje: negocjacje międzyrządowe	312
Zapotrzebowanie na regulacje: prywatne grupy nacisku i eurolpluralizm	315
Podaż regulacji: przedsiębiorczość polityczna, pomysły polityczne i kształto- wanie decyzji	316
Ograniczenia instytucjonalne: przepisy legislacyjne i struktura polityczna ...	318
Podsumowanie: neoliberalizm w zetknięciu z rynkiem społecznym	320
9. Wydatki budżetowe UE	323
Teorie wydatków publicznych i redystrybucji	323
Budżet Unii Europejskiej	328

Dochody i system zasobów własnych	329
Wydatki budżetowe	330
Procedura uchwalania budżetu: „siła portfela”	332
Wspólna polityka rolna	334
Cele i działanie WPR	335
Problemy z WPR	336
Reforma WPR: w kierunku nowego rodzaju polityki (socjalnej)	337
Tworzenie polityki rolnej: czy da się złamać żelazny trójkąt?	338
Polityka spójności	343
Działanie polityki spójności	343
Efekt: polityka z niepewnymi konsekwencjami dla konwergencji	346
Tworzenie polityki spójności: rola Komisji, rządów państw członkowskich i regionów	348
Inne polityki wewnętrzne	350
Badania i rozwój	351
Infrastruktura	353
Integracja społeczna i europejskie społeczeństwo obywatelskie	353
Polityka budżetowa w UE	355
Negocjacje międzyrządowe: kalkulacje narodowych kosztów i korzyści	355
Interesy prywatne: rolnicy, regiony, naukowcy i <i>euro-pork</i>	358
Przedsiębiorczość Komisji: promowanie rządów wielopoziomowych	359
Zasady instytucjonalne: jednomyślność, większość kwalifikowana, ustalanie agendy politycznej i zasada zrównoważonego budżetu	361
Podsumowanie: zbiór powiązanych transakcji społecznych	363
10. Unia gospodarcza i walutowa	365
Ekonomia polityczna unii walutowej	365
Powstanie UGW	370
Raport Delorsa	370
Traktat z Maastricht	371
Kto się kwalifikuje? Naciąganie kryteriów konwergencji	373
Rozwiązywanie innych problemów: łagodzenie niezadowolenia rządu francuskiego	376
Unia gospodarcza i walutowa	378
Racjonalność ekonomiczna: integracja gospodarcza i optymalny obszar walutowy	378
Negocjacje międzypaństwowe: układ francusko-niemiecki	381
Wpływ na agendę polityczną aktorów pozapaństwowych: Komisja i banki centralne	383
Siła idei: konsens monetarystyczny	384
Polityka gospodarcza i walutowa w UGW	387
Niezależność EBC: budowanie wiarygodności i reputacji	387
Ustalanie stóp procentowych przez EBC	390

Cel inflacyjny: relacje pomiędzy EBC a Ecofin	392
Krajowa polityka fiskalna: pakt stabilności i wzrostu	393
Europejska polityka fiskalna: transfery budżetowe i harmonizacja podat- kowa	397
Elastyczność rynku pracy: mobilność kadr, reformy strukturalne i umowy płacowe	398
Efekt zewnętrzny UGW	401
Podsumowanie: potrzeba koordynacji polityki	403
11. Polityka wolności i bezpieczeństwa obywateli	405
Teorie obywatelstwa i państwa	405
Europejska polityka wolności i bezpieczeństwa obywateli	408
Od swobodnego przepływu pracowników do „obszaru wolności, bezpieczeń- stwa i sprawiedliwości”	408
Swobodny przepływ osób	409
Podstawowe prawa i wolności	412
Polityka imigracyjna i azylowa	416
Współpraca policyjna i sądowa	420
Objaśnienie polityki wolności i bezpieczeństwa obywateli	423
Presja zewnętrzna: wzrost migracji i przestępstw w skali międzynarodowej ..	423
Interesy rządów: od <i>high politics</i> do porażki regulacyjnej i żądań wyborców ...	427
Strategie biurokratów: strefy wpływów i paradygmat kontroli	431
Przedsiębiorczość ponadnarodowa: wiarygodność i odpowiedzialność	434
Podsumowanie: zręb państwa paneuropejskiego	437
12. Polityka zagraniczna	439
Teorie stosunków międzynarodowych i ekonomii politycznej	439
Zewnętrzna polityka gospodarcza: wolny handel, nie „forteca Europa”	444
Struktura handlu UE	444
Wspólna polityka handlowa	445
Wielostronne umowy handlowe: GATT i WTO	448
Dwustronne preferencyjne umowy handlowe	450
Polityka rozwojowa: pomoc i handel we „wszystkim oprócz broni”	451
Zewnętrzne stosunki polityczne: w kierunku unijnej polityki zagranicznej	453
Rozwój współpracy i wspólne podejmowanie decyzji w polityce zagra- nicznej	454
Sukcesy i porażki polityki: rozbieżność pomiędzy możliwościami a oczeki- waniami	460
Polityka zagraniczna UE	464
Globalna (współ)zależność gospodarcza i geopolityczna	464
Cele i priorytety twardej polityki bezpieczeństwa narodowego	466
Narodowe interesy gospodarcze: rządy państw członkowskich i firmy mię- dzynarodowe	469

Reguły instytucjonalne: procedury podejmowania decyzji i ustalanie agendy przez Komisję	471
Podsumowanie: „miękkie mocarstwo”?	473
13. Podsumowanie: refleksje na temat Unii Europejskiej	476
Czego dyscyplina nauk politycznych uczy nas na temat UE	476
Władze UE, polityka i kształtowanie decyzji politycznych na szczeblu UE ...	476
Związki pomiędzy instytucjami sprawującymi władzę, polityką i procesem jej kształtowania w UE	480
Czego UE uczy nas w dziedzinie nauk politycznych	483
Posłowie do wydania polskiego (Monika Poboży)	487
Załącznik: Procedury podejmowania decyzji w Unii Europejskiej	508
Bibliografia	522
Indeks nazwisk	574